

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nepriljubljena pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrt leta Din 150, za pol leta Din 300, za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Vsak naš naročnik naj bo član Krekove knjižnice!

Na robu propada.

Le za dan, dva so vzbudile jasne besede praškega nadškofa Kordača pozornost v javnosti in tudi katoliški listi so jih odpravili s kratkimi poročili. Sedaj po nekaj dneh so že čisto pozabljene. Pa so vendar tako proroške in toliko resnega in globokega opomina vsej današnji, posebej pa še katoliški družbi je v njih! Zdi se nam, da je bil nadvse jasen nadškof Kordač zlasti v tistem delu svojih izjav, kjer slika današnje socialne in gospodarske razmere. Krščanski socialisti po vseh državah so gotovo hvaležni nadškofu Kordaču prav zaradi njegovega jasnega pogleda na sedanje družabne prilike.

Nadškof Kordač je prav povedal, da živimo v dobi, ko evropska kultura propada.

Živimo v dobi, ko se ne le države, ampak tudi narodi dejansko vedno bolj oddaljujejo med seboj. Istočasno obstojajo razne mirne institucije, Društvo narodov in svetovno razsodišče v Haagu. Pod plaščem teh se skriva vse izključujoč hipernacionalizem povojnega časa, ki raste v silno spako prav v naših dneh. Ves svet danes nima pokazati niti enega ženjalnega državnika. Današnjih politikov ne vodijo prav nobene ideje. V svojem dejanju in nehanju vsi samo taktizirajo in kadar govore, prežvekujejo stare obrabljene fraze. Na tak način se hočejo izogniti preteči katastrofi.

Pa pogledimo v najvišji duhovni svet sedanje družbe. Razni filozofi oznanjajo idealizem, vsi pa vemo, da vlada v praktičnem vsakdanjem življenju ultrapoganški in najbolj nemoralen materializem. To je mogoče samo v času, v katerem vlada največja zmeda, ko je vse razdvojeno.

Razne bojne zveze in organizacije po vzoru »raubritterjev« strahujejo posamezne dežele, države in vso družbo: Fašisti, Heimwehr, Hackenkreuz, Stahlhelm. Poleg teh pa se organizirajo tajnstvene družbe, kakor na primer v Ameriki.

Vsi ti pojavi so jasna znamenja, da se sedanja evropska kultura razkaja, da staro gnije in propada, med tem ko se novi čas še ni rodil, ampak se šele v bolečinah poraja. Poglaviti znak propada pa so nesmiselnosti, v katere je privedel vse življenje današnje družbe kapitalizem. To nadškof Kordač v svojem govoru izrecno omenja, le številki ni navedel. Pa navedimo mi nekaj primerov:

V zadnjih 15 letih je produkcija živil in surovin na celim svetu presegala narastek prebivalstva 2 in pol kratno. Od l. 1926. dalje je produkcija narastla celo za 8 odstotkov. Iz tega bi sklepala zdrava pamet, da se je splošno blagostanje povečalo. A v resnici? Ne! Splošno blagostanje strahovito pada. Čim več produkcije, tem večja siromaščina. Tudi škof Kordač to izrecno omenja.

Vsi ameriški trgovci od veletrgovca do zadnjega branjevca so izrabili letošnjo sušo v USA v to, da so cene fantastično dvignili. »Barrons Weekly« od 25. avgusta 1930 navaja, da so newyorške trgovine v živili napravile dobička od 300 do 700 odstotkov. Torej kapital ima 700 odstotkov dobička od suše!

Predsednik Bethlehem Steel Corporation, ki je drugi najmočnejši jekleni trust Amerike, mr. Grace, je v zadnjih 5 letih poleg izkazane letne plače 12.000 dol., potegnil vsega skupaj 4.729.716 dol. po-

sebnih doklad! (za katere niti delničarji niso vedeli). Podpredsednikov ima ta družba celih 6; ti so dobili l. 1929. vsega skupaj 1.432.033 dol. doklad. Kordač nekaj podobnega omenja, nima pa števil. Milijoni v Ameriki stradajo, en sam človek pa vleče okoli 5 milijonov dolarjev letne remuneracije!

Ameriška jeklena industrija proizvaja letno za 6 milijard dol. vrednosti; avtomobilski za 3 milijarde dolarjev. Boj proti zločinom (policijski, ječe, sodstvo, zavodi itd.) pa stane severnoameriške države letno 7 in pol milijard dol.! Tako je izračunala National Surety Co. — Toliko vrednot torej, kolikor jih proizvaja eno leto največja ameriška industrijska panoga, toliko požre borba proti zločinu! Država, ki ima največje bogastvo na svetu, ima največ zločinov. Blagoslov kapitalizma — bi rekel kdo...

Skoro vse evropske države imajo pasivno žitno bilanco in sicer je vsa Evropa pasivna s 10.611.000 tonami pšenice in 734.000 tonami rži. Kljub temu se neprijetno bolj protežira industrija, čeprav je radi tega življenje dražje, samo da imajo veleindustriji dobičke. Tu se jasno vidi, da kapitalistični produkciji ni namen vzdrževati človeka, ampak delati profite za par ljudi.

Ameriški Federal Farm Board (zveza farmerjev) je l. 1929. nakupil 70.000.000 bušlov pšenice po visokem kurzu, zato da stabilizira ceno žitu. Ker pa žetev letos kljub suši ni bila manjša od l. 1929. in ker je začela konkurirati ruska pšenica, je F. F. B. nakupljene množine pšenice z največjo izgubo zopet prodal. Zato pa je ta zveza predlagala, naj se produkcija žita omeji. Zoper to pa se vzdigne apostol modernega kapitalizma, mnogo občudovani gospod Henry Ford, in sicer zato, ker on producira stroje za poljedelstvo. Če bodo farmerji omejili svoje gospodarstvo, Ford ne bo mogel prodajati svojih strojev. Medtem pa je gospod Ford, ki proizvaja tudi avtomobile, na-produciriral na milijone in milijone avtomobilov, ki jih ne more razpečati. Da to krizo premaga, predlaga človekoljubni gospod Ford desetmesečno delovno leto in redukcijo delavstva! On torej sme omejiti produkcijo, kmetje pa ne. Vse skupaj pa je en kup protislovij in nesmislov. Zakaj? Ker je namen modernega kapitalističnega gospodarstva kopičenje dobičkov, ne pa zadovoljitev resničnih potreb vsakega človeka.

Anglija je dolžna Ameriki 945.205.000 funtov sterlingov vojnega dolga, kakor se je to določilo l. 1923. Anglija ta dolg redno vsako leto odplačuje, tako da se je, odštevisi ta odplačila, ta dolg danes znižal na 909.452.000 funtov. Toda od leta 1923. pa je kupna vrednost denarja padla in sicer tako, da je angleški dolg Ameriki po tem narasel za 289.000.000 funtov! Znižal in narasel. Ali ni to nesmisel vseh nesmislov?

Ali more torej resničen kristjan biti za kapitalizem? Kar smo omenili, niso nobene »zlorabe kapitalizma«, ampak čisto logično izveden sistem modernega kapitalizma, mujne posledice kapitalizma. Torej?

Vsak naš naročnik naj pridobi vsaj še enega novega naročnika!

Odpovedana kolektivna pogodba.

Jesenice, 15. decembra.

Ravnateljstvo KID je dne 6. t. m. pisмено obvestilo vse strokovne organizacije in glavnega zaupnika, da zanj prenehajo dne 31. t. m. vse obveznosti, sklenjene v okviru kolektivne pogodbe iz leta 1921., kakor tudi vseh poznejših dodatkov. V nadaljnji veljavi ostaneta samo pogodbi o uvrščanju delavstva v razrede za pokojnino in poznejšim dodatkom o zobozdravstvenem fondu.

V odpovedi je omenjeno, da je vodstvo tovarne pripravljeno, se ustmeno razgovarjati z legitimnimi zastopniki delavstva v svrhu sestave nove kolektivne pogodbe.

Tozadevno sta skupini Jesenice in Javornik sklicali v nedeljo 14. t. m. skupen sestanek, na katerem je poročal predsednik skupine o odpovedi in ukrepih organizacije, tovariš Pukšič o poteku seje plenuma obratnih zaupnikov in strokovni tajnik tov. J. Rozman o našem stališču do racionalizacije, akordov, temeljnih plač in družinskih doklad. Navzoč je bil tudi zastopnik oblasti g. F. Čerman.

Vse delavstvo KID je pod spremembami gospodarjev doživelo bridka razočaranja. Up, da bo morda sedaj, ko posedujejo večino tovarniškega kapitala, sodržavljani, vsaj v nekaterih ozirih boljše, nego je bilo pod vodstvom Italijanov, je šel po vodi. Komaj so novi gospodarji prestopili prag tovarne, že je delavstvo začutilo, da bo njegov položaj še slabši. Pričelo se je s pritiskom na produkcijo. Na račun racionalizacije so se začeli odpustiti delavci, da se zvišajo dividende. Vse delavstvo je bilo uverjeno, da bo z ozirom na nov sistem produkciranja, ki se javlja že po načinu tega dela in v okviru modernizacije in tehničnih naprav treba sedanje plačilne pogoje prilagoditi novim razmeram ter v potrebnem trenutku staviti odgovarjajočo kolektivno pogodbo.

Strokovne organizacije so se zavedale položaja, zbirale so material za sestavo nove spomenice, katera bi naj odgovarjala novemu sistemu in vsestranskemu delovnemu položaju. Zbiranje tozadevnega materiala je zelo oteženo s tem, da je potreba računati s stroji, katerih se ni tukaj in se vsled tega ne ve način produkciranja. Toda tudi v tem oziru se je skušalo delati in zbrati podatke. Vsaka organizacija zase na podlagi zbranih podatkov sestavlja novo spomenico, da ob dovršitvi modernizacije obratov stavi vodstvu na razpolago svoja mnenja v svrhu dogovorov novih plačilnih pogojev oziroma nove kolektivne pogodbe. (Vodstvo tovarne je bržkone iz taktičnih razlogov odpovedalo veljavnost dosedanje kolektivne pogodbe in vseh dodatkov, ko je modernizacija obratov šele v začetku in je tovarna storila ta ukrep sedaj vsled tega, ker upa, da bo delavstvo iznenadila. — Opomba uredništva.)

Teznja naše strokovne organizacije gre za tem, da vse organizacije sestavijo skupno spomenico. Tozadevno se že vrše razgovori z ostalimi strokovnimi organizacijami. Upamo, da se bo v interesu vsega delavstva ta tako važen sporazum dosegel.

Tov. Pukšič je poročal o poteku seje plenuma obratnih zaupnikov, na kateri se je

poročalo o odpovedi kolektivne pogodbe kakor tudi, da se je dal nalog strokovnim organizacijam, da pripravijo lozadeven material za novo kolektivno pogodbo. (Od kedaj dajejo obratni zaupniki neodvisnim strokovnim organizacijam naloge!? — Zaupniki po zakonu posredujejo med delavstvom in podjetniki, po volji delavstva pa so izvrševalci njegovih zahtev, ki jih postavljajo po strokovnih organizacijah. — Op. ur.)

Nato je povzel besedo tov. tajnik J. Rozman, ki je pojasnil stališče kršč. strok. organizacij do racionalizacije, akordov, temeljnih mezd in družinskih doklad.

Živimo v času splošne racionalizacije, ponostavljanja dela in zvišanja produkcije potom raznih strojev. Moderna tehnika se je tako razvila, da ni več v pomoč delavstvu, marveč ga odriva od dela, mu jemlje kruha, ga postavlja na cesto ter tako množi kader brezposelnega delavstva. Racionalizacija, katera bi morala prinašati delavcu olajšanje njegovega dela, mu prinaša samo bedo, trpljenje in negotovost. Ta način racionalizacije narodno gospodarstvo dejansko samo upropača, ne pa dviga. Za zgled so nam Avstrija, Nemčija, Amerika itd. Zato samo toliko racionalizacije, kolikor to služi olajšanju dela delavstva in resnično v dobrobit celotnega narodnega gospodarstva. Isto je glede akordov in raznih premijskih sistemov. Tudi ti kvarno vplivajo na zaposlitev delavstva ter mu s tem, ko se ljudje priganjajo k večji storitvi, jemlje kruha drugim. Poleg tega razni akordni sistemi niso drugemu, kakor krinka, pod katero se skriva zahteva podjetja po čim večji storitvi. To rodi samo predčasno onemoglost delavstva, katero potem pada v breme splošnega socialnega skrbstva, kajti tudi starostno zavarovanje bratovskih skladnic ne odgovarja dejanskim potrebam današnjega časa. Zato je v interesu narodnega gospodarstva, da se čuvajo moči delavstva ter se uvaža čim manj akordnega dela. Le v tem slučaju, če je v resnici potrebno, naj se delo akordira, mora se pa ta večja storitev tudi temu primerno nagraditi.

Smo zato, da se izvaja racionalizacija v resnici za interese narodnega gospodarstva in izboljšanje delavčevega položaja. Čim manj akordnega in premijskega dela. Stojimo na stališču temeljnih plač in družinskih doklad. To naše stališče je zavzela tudi naša internacionala ob priliki razmotrivanj, kako urediti svetovno gospodarstvo po svojih zastopnikih v Mednarodnem uradu dela v Zenevi.

Na eni strani velika nadprodukcija blaga, na drugi masa brezposelnih, ki nimajo v žepu niti beliča, da si kupijo najpotrebnejše. Vprašanje je, ali je to v interesu narodnega gospodarstva in blagostanja države. Nikakor ne. Zato bodo naše zahteve pri pogajanjih za novo kolektivno pogodbo pri K. I. D. izzvene v tem: čim manj akordnega dela, ki samo ubija človeka.

Številno navzoče članstvo je poročila funkcionarjev soglasno odobrilo in sprejelo sklepe, po katerih naj se ravna zaupniki in funkcionarji pri sklepanju nove pogodbe.

Vse najboljše

knjige dobiš v knjižnicah Delavske zbornice v Ljubljani in Mariboru. Socialno-znanstvena, strokovna, tehnična, zdravstvena, potopisna dela ali lepe socialne, družabne, zgodovinske in druge romane ter povesti. Za štirinajst dni plačaš malenkostno izposojnino in imaš ob večerih ter ob nedeljah in praznikih najlepše razvedrilo. Ljubljanska knjižnica je izdala nove tiskane sezname knjig, iz katerih se vidi, da je to gotovo najboljša javna knjižnica pri nas. Dosega tudi slične knjižnice v inozemstvu. Če povemo, da vsak mesec nakupi 300—500 novih knjig, bo vsakdo vedel, da nima samo stare zaloge dobrih knjig, temveč da si redno nabavlja vsako lepo novoizšlo knjigo. Isto velja za mariborsko knjižnico.

Okrog 5000 ljudi že obiskuje knjižnici Del. zbornice. In koliko delavcev, koliko naših prijateljev se ni med temi obiskovalci! Profesori, učitelji, zdravniki, ljudje vseh stanov si izposojajo knjige iz knjižnice Del. zbornice. Tudi mnogo delavcev. Vendar mnogo premalo. Delavci — možje, čitajte vendar dobre knjige, dajte, da jih bo čitala še žena in otroci. Ali ni mar mnogo lepše razvedrilo dober roman nego posedanje in zapravljanje denarja po gostilnah? Saj vendar čutite, da se človekovo življenje ne sme izčrpati samo

v tovarniškem delu, v jedi in pijači. Tako živi žival. Mi pa smo ljudje. Toda človek, ki ne misli, človek, ki nima nobenega duhovnega življenja, je slabši od živali.

Kdor še ni vpisan v knjižnico Delavske zbornice, naj to čimprej stori. Vpiše se lahko vsakdo. Treba je le prinesiti s seboj kako legitimacijo. Vpisnina znaša samo 2.— Din. Če hočeš, da doma izbereš in napišeš številke knjig, ki jih misliš brati, si kupi tiskan seznam knjig. Obsega 200 strani in stane komaj 10.— Din. Če sam ne utegneš vedno hoditi v knjižnico, gre lahko nekdo drugi namesto tebe: da knjižničarju številke in dobi knjige.

Delavci izven Ljubljane in Maribora si lahko izposojajo knjige na ta način, da nekdo jemlje knjige za več tovarišev. Tudi po pošti Vam jih pošlje knjižnica. V tem slučaju je seveda treba posebej plačati poštino.

Knjižnica v Ljubljani posluje v palači Delavske zbornice na Miklošičevi cesti, knjižnica v Mariboru pa v palači Pokojninskega zavoda. Odperti sta vsak delavnik od 10—12 dopoldne in od 5—8 zvečer. Kdor ob drugih dnevih ne utegne, lahko pride v knjižnico vsaj ob sobotah zvečer.

Delavci, čitajte, mislite, izobražujte se!

Načrt novega zakona o zavarovanju delavcev.

UVEDE SE STAROSTNO ZAVAROVANJE. — SEDANJE BOLNIŠKO IN NEZGODNO ZAVAROVANJE SE POSLABŠA.

Te dni so prejeli delavske zbornice novi načrt zakona o zavarovanju delavcev, ki ga je izdelala posebna komisija, sestojeca iz zastopnika Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, okrožnih uradov in ministrstva za socialno politiko. K načrtu bodo delavske in delodajalske zbornice izrekle svoje mnenje do 8. januarja 1931, nakar se bo po končni ureditvi predložil zakonodajnemu svetu.

Delavska zbornica je sklicala v ponedeljek dne 15. dec. informativen sestanek, na katerem so posamezni referenti podali glavne obsebe določil novega načrta v primerjavi s sedanjim zakonom o zavarovanju delavcev. V naslednjem bomo navedli nekaj glavnih določil novega načrta ZZD, predvsem določila o zavarovalni zavezanosti, o bolniških dajatvah, o rentah (nezgodnih dajatvah), o zavarovanju za onemoglost, starost in smrt ter določila o prispevkih po novem zakonu.

Predvsem predvideva predloženi načrt poleg sedanjega bolniškega in nezgodnega zavarovanja še:

zavarovanje za onemoglost, starost in smrt.

Zavarovanje za primere brezposelnosti se bo uredilo s posebnim zakonom. Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt se uva-ja na račun poslabšanja sedanjih dajatev v bolniškem in nezgodnem zavarovanju. Prispevki za posamezne panoge zavarovanja so predvideni sledeče: za bolniško zavarovanje 5% zavarovane mezd (ki se v slučaju pasivnosti avtomatično zvišuje do največ 6½%, oziroma 7%), za starostno in onemoglostno zavarovanje 3% zavarovane mezd ter za nezgodno zavarovanje 6% pri nevarnostnem odstotku 100 za sto dinarjev zavarovane mezd. Nezgodna tarifa se pet let po uveljavljenju zakona ne more izpremeniti.

ZAVAROVALNA ZAVEZANOST.

Načelo zavarovalne zavezanosti je v načrtu isto kot v sedanjem zakonu. Vendar je posebej izvetih (§ 4) več oseb, ki so bile do sedaj zavarovane zavezane: a) osebe, ki so stare nad 65 let, ali ki so že onemogle, b) oni, ki prejemajo od države, samouprave, javnopravnih ustanov, pokojniških zavodov nad 400 dinarjev mesečne pokojnine ali rente, c) oni, katerih zaslužek znaša nad 240 dinarjev dnevno, d) tuji državljani, ki so v službi pri konzulatih in mednarodnih komisijah, e) starši, če delajo pri svojih otrokih, vnuki do 16. leta, če delajo pri starših ali starih starših, zakonce med seboj, f) osebe, zaposlene pri cirkusih in menažerijah (potujočih), g) postrežkinje in hišniki (-nice) ter h) začasno zaposleni v gospodinjstvu (žaganje drv, čiščenje, pranje itd.).

Kot dosedaj so izveti iz zavarovanja tudi

poljedelski delavci

in tudi ta načrt predvideva, da začetek in način zavarovanja poljedelskega delavstva uredi minister za socialno politiko s posebno naredbo. Zavarovanje pri mlatilnicah ostane isto kot do sedaj.

S posebno naredbo bo minister za socialno politiko odredil glede občinskih, banovinskih in mestnih uslužbencev, v koliko in od kedar so izveti od posameznih panog zavarovanja. Načelo za dovolitev lastnega zavarovanja so ista kot po sedanjem ZZD.

NOVI MEZDNI RAZREDI.

Načrt predvideva osem mezdnih razredov in poseben razred za vajence do 18. leta ter osebe, ki ne dobivajo plače. Za to je vzeta podlaga Din 6.— dnevnega zaslužka za višino prispevka. Zavarovana mezda v posameznih razredih znaša: I. Din 10.— (zaslužek do Din 15.—); II. 15.— (za 15—20.—); III. 20.— (za 20—25.—); IV. 25.— (za 25—30.—); V. 30.— (za 30—40.—); VI. 40.— (za

40—60.—); VII. 60.— (za 60—80.—) in VIII. 80.— za zaslužek nad 80 dinarjev dnevno.

PLAČEVANJE PRISPEVKOV.

Po načrtu se prispevki zaračunavajo tedensko. Teden prične s ponedeljkom. Ako traja delovno razmerje 4 dni ali manj, se plača polovico tedenskega prispevka. Ako traja delovno razmerje več kot 4 dni, se zaračunajo prispevki za cel teden. Prehodna prekinjenja dela, ako se z njimi delovno razmerje ne prekine, se ne jemljejo v poštev. Dospelost prispevkov je urejena avtomatično — vsako prvo soboto v mesecu so dospeli in delodajalec jih je dolžan plačati v roku osem dni po dospelosti. Na prakso ta določila ne bodo imela posebnega vpliva.

Od prispevkov za starost in bolezen plača polovico podjetnik, polovico delavec. Prispevke za nezgodno zavarovanje plača kot doslej v celoti delodajalec. Ako delodajalec dvakrat zaporedoma ne plača zapadlih prispevkov in so tudi izvršbe brezuspešne, mu more okrožni urad prepovedati še vnaprej odtegotviti delavcev del prispevkov in so namočenci sami dolžni svoj zakoniti del plačati neposredno okrožnemu uradu. Urad po svojem organu sme na podlagi takega odloka ob izplačevanju mezd prisostvovati in proti potrdilu pobirati prispevke od delavcev in delodajalca na licu mesta. Za časa bolezn zavarovanca se prispevki ne plačujejo.

PODPORE OB BOLEZNI.

Glede podpor za slučaj bolezni vsebuje načrt važne izpremembe. Oni člani, ki pred obolenjem niso bili 30 dni nepretrgoma zavarovani (ali 6 mesecev v zadnjem letu pred tem zadnjim zavarovanjem), dobe, kadar oboli: 1. brezplačno zdravniško pomoč, 2. zdravila, 3. manjše zdravilne pripomočke (očala, pasove, berglje) in 4. pogrebno. Hranarino v znesku polovice zavarovane mezd, pa dobe počenši od četrtega dne dalje le oni, ki so vsaj 30 dni neposredno zavarovani (ali 6 mesecev pred tem zadnjim vstopom v delo v teku enega leta). — Zavarovanka, ki so bile 90 dni nepretrgoma zavarovane ali v enem letu pred zadnjim vstopom v delo, dobe za slučaj poroda babiško pomoč, zdravila, zdravila in obveze brezplačno. Ako se porod izvrši v bolnišnici, plača urad bolnišnico največ za 14 dni, ter v tem slučaju podpora za babiško pomoč od-pade.

Podpora v slučaju bolezni se izplačuje največ 26 tednov.

Oni zavarovanci, ki so bili neposredno pred obolenjem, porodom ali smrtjo zavarovani v enem letu vsaj 10 mesecev, ali v poslednjih dveh letih vsaj 18 mesecev, dobe:

I. V slučaju bolezni (največ 26 tednov) zdravniško pomoč, zdravila, ovoj, zdravilne pripomočke, pogrebno in 30 kratnem znesku zavarovane mezd, večje zdravniške pripomočke (proteze, vložke, ortopedske čevlje), zobne dajatve, plombe, umetno zobovje; dalje hranarino v znesku dveh tretjin zavarovane mezd od 4. dne delanezmožnosti dalje.

II. Ob porodu: babiško pomoč ali bolnišnico, obveza, zdravila, porodniško podpo-ro 4 tedne pred in 6 tednov po porodu v znesku treh četrtin zavarovane mezd, dečjo opremo Din 150.— (za vse razrede), dojnino po prestatku porodniške podpore v znesku Din 4.— dnevno, največ za 12 tednov.

III. Pogrebno in za zakonskega druga v znesku Din 300.—.

Svoji dobe v glavnem le: zdravniško pomoč, babiško pomoč, zdravila, dečjo opremo Din 150.—.

Alkoholikom se hranarina ne izplačuje, temveč neposredno družini. Za privatno zdravljenje izven uradnih naprav povrača urad odškodnino največ do zneska Din 12.50 (odnosno Din 16.65) dnevno.

PODPORE ZA SLUČAJ ONEMOGLOSTI, STAROSTI IN SMRTI.

Pravico do teh podpor pridobi zavarovaneec, kadar je bil zavarovan:

1. za rente za onemoglost in za dečje rente 260 tednov (1820 koledarskih dni);

2. za starostne rente 520 tednov (3640 koledarskih dni);

3. za pogrebno in posmrtno podporo 104 tedne (728 koledarskih dni).

Začasno rento za onemoglost dobi oni,

kateremu je po 26 tednih potekla hranarina, pa je še vedno delanezmožen. Začasna renta polovico hranarine, ki bi mu pripadala.

Rente za trajno onemoglost in starostna

renta zavise od trajanja zavarovanja in po-vprečne zavarovane mezdle v zadnjih petih letih. Razvidne so iz posebne tabele. Za pri-mer navajamo nekaj zgledov:

Pri zavarovanju 260—519 tednov in pri povprečni mezdi Din 6.— do 8.— znaša ren-ta letno Din 780.— (najnižja), pri zavarovanju 260—519 tednov in pri povprečni mezdi Din 22.50—27.50 znaša renta letno Din 1350.—; pri zavarovanju 1300—1559 tednov (25 let) ter pri povprečni mezdi Din 27.50—35.— znaša renta letno Din 2400.—.

Pravica do starostne rente začenja z dnem, ko je zavarovaneec izpolnil 65. leto starosti.

DAJATVE V NEZGODNEM ZAVAROVANJU PO STAREM IN NOVEM ZAKONU.

Zavarovani letni zaslužek.

Renta se odmeri po zavarovanem let-nem zaslužku. Po starem zakonu: Zava-rovani letni zaslužek se izračuna tako, da se dnevna zavarovana mezda pomnoži s 300. Če pa ponesrečenec ni bil v letu pred nezgodo niti 30 tednov zavarovan, se prištejejo k njegovi zavarovani mezdi zaslužek enakega delavca v istem ali so-rodnem obratu.

Po novem zakonu: Ugotoviti se mora vselej letni zavarovani zaslužek za 300 dni. Če ponesrečenec ni bil v letu pred nezgodo zavarovan 300 dni, se za oni čas, kolikor je bil ponesrečenec manj od 300 dni zavarovan, prišteje ponesrečen-čevemu zaslužku še zaslužek, ki ga dobi-

mo, če pomnožimo število dni, ki manj-kajo do 300 dni, z zavarovano mezdo naj-nizjega mezdne razreda, to je z Din 10.

Rente.

1. Če je zavarovaneec vsled nezgode manj kot 10 tednov bolan, dobi po obeh zakonih ¾ hranarine.

2. Če je zavarovaneec vsled nezgode več kot 20 tednov bolan, dobi po starem zakonu 100% rento, po novem pa po po-teku 26 tednov ¾ hranarine.

3. Renta se računa po starem zakonu od 100% zavarovanega letnega zaslužka v vseh primerih, v katerih znaša dela-nezmožnost več kot 10%. Po novem za-konu pa se odmerja renta v primerih, v katerih znaša delanezmožnost manj kot 60%, le od ¾ zavarovanega letnega za-služka.

4. Ponesrečenec, ki se leči v bolnici, dobi po starem zakonu tudi še 100% ren-to. Po novem zakonu dobe le svoji ½ hranarine.

5. Če pa znaša delanezmožnost nad 10%, dobi ponesrečenec rento po starem zakonu, dokler taka delanezmožnost tra-ja. Po novem zakonu pa dobi ponesre-čenec, ki ni delanezmožen nad 20% rente le skozi dve leti, zato pa dobi odpravi-nino, ki znaša toliko odstotkov zavarova-nega lastnega zaslužka, kolikor odstotkov znaša njegova delanezmožnost.

6. Za smrtno ponesrečenim delavcem dobi po starem zakonu vdova ½ zava-rovanega letnega zaslužka, otrok pa ¼.

Po novem zakonu pa dobi vdova le ¼ zavarovanega letnega zaslužka. Letna renta vseh preostalih sme znašati po sta-rem zakonu največ letni zavarovani za-služek ponesrečenega, po novem pa le ¾ tega zaslužka.

7. Če se vdova ponovno omoži, dobi po starem zakonu enoletni zavarovani za-služek pokojnega moža, po novem pa le eno polovico tega zaslužka.

Jugoslovanska strokovna zveza. Železničarski vestnik.

*Vesele Božične praznike in srečno Novo leto želi vsem svojim članom »Prometna zveza«.

Letna ocena.

Pri ocenjevanju uslužbencev za l. 1930. opozarjam vse starešine predvsem na striktno postopanje v smislu razpisa št. 154-I-28 z dne 18. dec. 1928 in dodatka z dne 4. jan. 1929 ter na tolmačenje člena 28 in 42 pravilnika o ocenjevanju uslužbencev državnih saobračajnih ustanov razglašeno v Služb. N. saobr. ustanov št. 22/30 stran 24.

V 7. odstavku razpisa št. 154-I-28 z dne 18. dec. 1928 naj se po besedah »... po abe-cednem redu« vstavi še sledeče: ter osebe zopet razdeljene v dve skupini in sicer »gru-pa A uslužbenci zaposleni v neeksekutivni službi«, »grupa B uslužbenci, ki vršijo ekse-kutivno službo v smislu določb čl. 26 zakona o državnem prometnem osebju«.

Naročam pa vsem starešinam še posebno, naj izvršijo oceno strogo, pravično in nepri-stransko. Ocena ni samo formalnost, temveč ima podati točno sliko o uslužbenčevi spo-sobnosti, ki je potrebna pri izvrševanju služ-be, posebno pri event. zasedbi odgovornej-šega mesta. Ker je kontrola nad izvršenimi ocenami vsekakor potrebna in se tudi iz te-ga, da si starešina zna pravilno oceniti sebi podrejeno osebo, more sklepati na njegove sposobnosti, naročam, da gg. načelniki od-delkov pri ocenjevanju podrejenih starešin upoštevajo med drugim tudi to, kako le-ti ocenjajo sebi podrejene uslužbence. Zato tre-ba oceno izvršiti čimprej in takoj dostaviti direkciji, ne pa čakati do poslednjega roka.

Potrebne tiskovine za izvršitev ocen so priložene, event. primanjkljaj pa je naročiti pri odd. I/1-b.

Generalna direkcija drž. železnice tolmači čl. 28 in 42 pravilnika o ocenjevanju usluž-bencev drž. prom. naprav tako, da mora biti uslužbenec, ki je zagrešil disciplinski postop-pek, slabo ocenjen za tisto leto, v katerem je izvršil kaznjivo dejanje, ne pa za tisto leto, v katerem je za tak prestop kaznovan.

Če je bil uslužbenec slabo ocenjen le radi disciplinske kazni, izgubi za napredovanje tisti čas, za kateri je bil obsojen pri disci-plinskem sodišču. Če pa je bil tak uslužbe-nec slabo ocenjen radi svoje splošne nespo-sobnosti, ne glede na disciplinsko razsodbo, zgubi za napredovanje tudi leto, za katero je bil slabo ocenjen, poleg onega časa, ki je določen v razsodbi.

Doplačila; računanje razlike in dodatka pri prestopu.

Generalna direkcija je glede računanja razlike in dodatka pri prestopu izdala na-slednje navodilo:

Ker se je izkazalo, da se neenako po-stopa v primerih, ko potnik vstopi ali pre-stopa v višji razred vlaka nižje vrste z vo-znim listkom, ki velja za nižji razred vlaka višje vrste, se naroča direkcijam, da v bo-doče na podlagi izvršnih določb II. in VI §-a 16 železniško-prometnega pravilnika po-stopajo na sledeči način:

1. Potnik, ki namerava uporabiti nižji razred vlaka višje vrste z voznim listkom, ki velja za višji razred vlaka nižje vrste ali uporabiti višji razred vlaka nižje vrste z voznim listkom, ki velja za nižji razred vlaka višje vrste, ako to prijavi sprevodniku še pred prestopom ali vstopom, mora plačati

samo doplačilo 1 Din poleg event. razlike med voznimi cenami voznega listka nižjega razreda vlaka višje vrste in onim višjega razreda vlaka nižje vrste.

2. V primerih ko potnik tega ne prijavi, ampak se zasači, mora plačati eventualno dvojno prej navedeno razliko, v vsakem primeru pa najmanj 20 Din.

Primeri:

ad 1.-a) Potnik ima vozni listek za II. razred potniškega vlaka Beograd—Ruma in namerava potovati v III. razredu brzovlaka, plača doplačilo 1 Din.

b) Potnik, ki ima vozni listek za III. raz-red brzovlaka Beograd—Niš, vstopi v Beo-gradu v II. razred potniškega vlaka, mora plačati poleg doplačila 1 Din še razliko 13 Din, skupaj 14 Din.

c) Potnik, ki ima vozni listek II. razreda potniškega vlaka Zagreb—Subotica, namera-va potovati v III. razredu brzega vlaka; plača samo doplačilo 1 Din.

d) Potnik kupi vozni listek za III. razred brzovlaka Maribor—Velika Kikinda, a po-tuje na progi Maribor—Zagreb in Vinkovci—Subotica v II. razredu potniškega vlaka, mo-ra plačati za progo Maribor—Zagreb dopla-čilo 1 Din in razliko 4 Din, a za progo Vin-kovci—Subotica doplačilo 1 Din in razliko 2 Din.

Ad 2.-a) Potnik, ki ima vozni listek III. razreda brzovlaka Beograd—Subotica, potuje v II. razredu potniškega vlaka nepri-javljen, mora plačati doplačilo 20 Din, ker znaša dvojna razlika manj.

b) Potnik z voznim listkom za III. razred brzovlaka Beograd—Skoplje potuje v II. raz-redu potniškega vlaka neprijavljen, mora plačati dvojno razliko, t. j. 2 × 60 = 120 Din.

c) Potnik z voznim listkom za II. razred potniškega vlaka Zagreb—Subotica potuje v III. razredu brzovlaka neprijavljen mora plačati 20 Din.

Načelna prepoved sprejemati kovani tuji drobiž.

Pri odpravi tujih valut odvajajo postajne blagajne glavni blagajnici direkcije nesoraz-merno veliko kovane drobiža, čestokrat cele zavitke po 50 in 100 komadov, ki so žigosani od raznih tuk. denarnih zavodov in menjalnic.

Narodna banka prevzema od nas kovani denar po nizkem kurzu in nam računa po-vrh še visoke manipulacijske stroške, ki gredo v tisoče.

Ker je ta postopek v škodo za državno blagajno, odreja direkcija s takojšnjo veljav-nostjo:

Vse železniške blagajnice smejo spreje-mati v bodiče tuje valute edinele v papir-natih novčanicah. Le v skrajni sili, kjer je takojšnji obračun potreben, n. pr. ponoči pri osebnih blagajnah na manjših postajah, se sprejme izjemoma kovani drobiž, toda le to-liko, kolikor presega plačilna vsota vrednost papirnatih novčanic. N. pr.: Nekdo mora po-ravnati pri blagajni nujno znesek 12.75 Sil. V tem slučaju mora dati ali dva bankovca po 5 Sil., odnosno en bankovec po 10 Sil. in 2 Sil. v srebru ter 75 grošev.

Normalno je pa postopati tako, da je za-htevisi vplačilo v tujih bankovcih — vsota zaokrožena na zgoraj — razliko med plačilno vsoto in predloženim bankovcem pa vrniti stranki v prvi vrsti v kovanem dotičnem tu-

Tabela zavarovane mezd, zavarovalnih prispevkov za slučaj bo-lezni, onemoglosti, starosti in smrti ter denarnih podpor (na podlagi načrta novega Zakona o social. zavar.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Mezdni razred	Visina aslužka na dan	Povprečna zavarovana mezda		Zavarovalni prispevek			Hranarina		Podpora svo-rem za (oskrbe člana v lo net.)		Porod-nina	Pogreb-nina
		Na dan	Na teden	Za slučaj bolezni	onemoglosti starosti in smrti	bolezni, onemoglosti, starosti in smrti, ki ga sni delodajalec odtegniti	$\frac{1}{2}$ povprečne zav. mezde	$\frac{2}{3}$ povpr. zav. mezde	$\frac{1}{2}$ hranarina za 1-2 upr. svojca	$\frac{3}{4}$ hranarine za 3 in več upr. svojcev	$\frac{3}{4}$ povpr. zav. mezdo	Svrgem to umrtem članu
Din	Din	Din	Din	Din	Din	Din	Din	Din	Din	Din	Din	Din
Vajenci pod 18. letom in neob-č. ki za svoje dole ne do-be plače v denarju		6 —	36 —	1.80	1.08	—	3 —	4 —	2 —	3 —	4.50	180 —
I. do 15 —		10 —	60 —	3 —	1.80	2.40	5 —	6.65	3.32	4.98	7.50	300 —
II. 15-20		15 —	90 —	4.50	2.70	3.60	7.50	10 —	5 —	7.50	11.25	450 —
III. 20-25		20 —	120 —	6 —	3.60	4.80	10 —	13.30	6.65	9.97	15 —	600 —
IV. 25-30		25 —	150 —	7.50	4.50	6 —	12.50	16.65	8.32	12.48	18.75	750 —
V. 30-40		30 —	180 —	9 —	5.40	7.20	15 —	20 —	10 —	15 —	22.50	900 —
VI. 40-60		40 —	240 —	12 —	7.20	9.60	20 —	26.64	13.32	19.98	30 —	1200 —
VII. 60-80		60 —	360 —	18 —	10.80	14.40	30 —	40 —	20 —	30 —	45 —	1800 —
VIII. nad 80		80 —	480 —	24 —	14.40	19.20	40 —	53.28	26.64	39.96	60 —	2400 —

Dojnina (za dobo največ 12 tednov) dnevno Din 4 za vse razrede. Dečja oprema prav tako za vse razrede za vsako rojeno dete Din 150.— Pogreb-nina članu za umrlega zakonskega druga v vseh razredih Din 300.—

jem denarju, ako pa tega ni na razpolago, potem šele v našem drobižu.

Razpis št. 20 od 17. maja 1930 glede prepovedi sprejemanja kovane italijanskega drobiža ostane še nadalje v veljavi.

Kdo izstavlja vojaška potrdila (uverjenja)?

Ministrstvo vojske in mornarice je izdalo glede izstavljanja vojaških potrdil v svojem odloku št. 26.834 z dne 31. oktobra 1930 naslednje pojasnilo:

Večje število državnih uradnikov in uslužbencev se obrača na ministrstvo vojske in mornarice s prošnjo za razna potrdila, kakor n. pr.: o reguliranju vojaške obveznosti, o času, ki so ga prebili v vojni, itd., katera potrebujejo za regulacijo službenega položaja, ter navajajo v svojih prošnjah, da posamezne civilne oblasti zahtevajo samo taka potrdila, ki so izdana in podpisana od ministrstva vojske in mornarice.

Ker je takih prošelj mnogo in ker ministrstvo nima na razpolago niti dovolj časa niti potrebnih podatkov za njihovo izdajanje, je po pravilu za uradno dopisovanje v vojski št. 39 tč. 3 na strani 105 in z odredbami D. št. 37.827 z dne 1. sept. 1926 in D. št. 21.113 z dne 1. septembra 1930 (službeni vojni list stran 2138 iz leta 1926 in stran 1879 iz leta 1930) določeno, da izdajajo taka potrdila komande vojaških okrožij, ki razpolagajo tudi z vsemi podatki o obveznikih svojih teritorij.

Ministrstvo je pristojno za izdajanje samo takih potrdil, za katere je po zakonih in drugih predpisih edino ono pozvano in pooblaščen, da jih izdaja.

Glede na to so potrdila, katere izdajo vojaška okrožja, polnovredna zakonita listina in se jih mora tudi za take smatrati.

Predlaganje trebovanj za vozne povlastice.

Kljub izdanim odredbam glede pravilnega naročanja vozniških povlastic, ki se izdajajo na podlagi pravilnika o brezplačni in povlašteni vožnji M. S. br. 1344/30, se predlagajo čisto tako pomanjkljivo izpolnjena trebovanja, da direkcija na nje ne more in ne sme izdati zaprosene povlastice, temveč mora trebovanje vrniti v spopolnitev, kar povzroča zamudo časa in nepotrebno dopisovanje.

Na podlagi trebovanja mora biti takoj razvidno, če so za izstavitev povlastice pogoji, ki jih zahteva pravilnik. Ker se upravičenost za izdane povlastice revizira po organih Generalne direkcije državnih železnic po predloženih trebovanjih, podajamo glavne smernice za izstavljanje trebovanj:

Trebovanje mora biti žigosano z uradnim žigom prošilne enote; ono mora vsebovati vse podatke o pogojih, na katere je vezana odobritev in izdaja povlastice, tako je pri naročanju legitimacij in brezplačnih kart za rodbinske člane vedno vpisati: »zakonska žena«, »zakonska deca« itd., poleg rojstnih podatkov otrok tudi njih zaposlenje n. pr. »dijake«, »vajence« do ..., »na odsluženju kadrškega roka« do ..., »doma brez zaposlenja«, imajo li kakšen zaslužek, koliko in od česa in da li živijo z uslužbencem v rodbinski zajednici. Glede lastnega zaslužka ni, dokler je isti neizpremenjen, in imajo otroci že svoje legitimacije, prilagati posebnih potrdil, temveč se je v trebovanju sklicevati, da je ob priliki izstavitve odnosno prolongacije veljavnost legitimacije predloženo potrdilo še neizpremenjeno v veljavi. Nadalje je navesti številke legitimacij, ki jih posedujejo osebe, za katere se prosi povlastica in obrazložiti potrebo vožnje z brzim vlakom.

Pri naročanju povlastic iz § 13, tč. 1, je navesti ad a) številko sprejemnega odloka in dan nastopa službe; ad b) odlok o premeštvu in dan razrešitve; ad c) in d) odlok o upokojitvi, uvaženosti ostavki ali prenehanju službe in dan razrešitve, ad e) priložiti župnijsko potrdilo o oklikih odnosno po poroki poročni list (event. overovljen prepis), ad točka 2. poleg navedbe premeštvitvenega odloka tudi ali je premeštev izvršena iz službenih ozirov ali po prošnji. Kjer se omenja »Službenik sa sopstvenim kućanstvom« (§ 13, § 15) ali »službenik sa porodicom« (§ 14) je pri uslužbenih, ki niso poročeni odnosno vdovi, navesti, s katero osebo vodi prosilec gospodinjstvo, do katere mora imeti tudi zakonito dolžnost vzdrževanja in ki jo mora tudi faktično vzdrževati in priložiti o tem uradno občinsko potrdilo.

Z vsemi podatki izpolnjeno trebovanje potrdi na za to določenem mestu pristojni starešina s svojim podpisom in žigom, ki označuje njegov položaj (šef stanice, šef progovalne sekcije itd.). Trebovanje lokalnega starešine overi njegov prvi nadrejeni starešina n. pr. šefu stanice: šef saobračajne službe; šefom sekcij ali kurilnic, šefom saobračajne službe in transportnim kontrolorjem pa pristojni direkcijski predstojniki.

Trebovanja, ki ne bodo odgovarjala določilom te objave, odloku 62 Služb. lista 33 ex 1930 in posameznim paragrafom pravilnika se bodo brez navedbe vzroka zavracala. Načelnik obsega odeljenja: Dr. Fatur, s. r.

Kirurg dr. Blumauer v Centralni ambulanti spreminja ordinacijske ure.

Specialist za kirurgijo g. dr. Blumauer bo ordiniral počenši s 15. decembrom t. l. vsak **ponedeljek** od 11—12³⁰. Razen tega pa kot doslej v sredo in petkih od 11—12³⁰. Od padejo ordinacijske ure ob sobotah.

Cestarji.

Dravograd. Za najbolj agilne izmed vseh cestarjev cele dravske banovine lahko štejemo edino le cestarje Dravske doline. Nešteto dopisov je prejela Jug. strok. zveza, ekspozitura v Mariboru, v katerih so cestarji natančno razložili položaj cestarjev banske uprave. Najbolj peče je vprašanje družinskih doklad. Nič manj važno je tudi starostno zavarovanje. Vse navedene ugodnosti so cestarji poprej že uživali. Banska uprava pa sedaj

še ni definitivno regulirala teh najbolj važnih in perečih vprašanj banskih cestarjev. Vedno še upamo, da banska uprava ne bo šla preko teh vprašanj in da se nam cestarjem tudi mora položaj izboljšati, kajti s 600 Din se pet- do šestčlanska družina ne more preživljati.

V nedeljo 7. t. m. se je vršil sestanek; številčno sicer ni bil najbolje obiskan, a a vendar so prišli vsi glavni zaupniki. V imenu ekspoziture J. S. Z. se je sestanaka udeležil tov. Kores iz Maribora. Sklenilo se je, da se pošlje spomenica na meročajno mesto za zboljšanje položaja naših cestarjev. Zeleti bi bilo malo več zavednosti tudi med ostalimi cestarji. — Cestar Dravske doline.

Rudarji.

Zagorje. Naš redni mesečni sestanek rudarjev se bo vršil v nedeljo po šestih praznikih po osmi sv. maši. Udeležite se sestanka vsi člani in tudi krekovci iskreno vabljeni!

Zasebni nameščenci

Pravilnik

za podporni fond »Strokovne zveze privatnih in trg. nameščenecv Jugoslavije« v Ljubljani.

1. Na podporni fond odpadajoči prispevek se plačuje s članarino, ki je določena za upravo organizacije.

2. Kdor je v zastanku s članarino za več kot dva meseca, izgubi vse članske pravice, obenem seveda tudi do podpor iz fonda. Pravice si more zopet pridobiti, če plača ves zastanek in redno plačuje članarino 24 mesecev. Toda v tem času ima le pravico novo pristopivšega člana.

3. Podpore dobi vsakdo po onem razredu, v katerega je plačeval prispevke dve leti pred nastankom pravice do podpore. S prestopom v 1. razred ugasnejo pridobljene pravice.

4. Član more izrpati podporo za katerokoli panogo vsako leto. Če ne izrpa podpore za en slučaj, pa se isti slučaj (bolezen itd.) isto leto ponovi, ima pravico do podpore do one višine, kolikor ni izrpal celotne podpore ob prvi potrebi. To ne velja za pogrebnino, ki se nakazuje svojem členu.

5. Potne podpore se izplačujejo le brezposelnim za iskanje dela. Pri odmeri podpore se računa najcenejše prevozno sredstvo in dnevica 50 Din do najvišje višine.

6. Upravičenost do bolniške podpore dokazuje član z odrezkom nakazila hranarine, ki jo je dobil nakazano od pristojne bolniške blagajne (OUZD, Nameščenke blagajne itd.). Če obstoji pri blagajni zadržek za izplačilo hranarine (regres), je treba to dokazati.

7. Upravičenost do brezposelne podpore se dokazuje z nakazili borz dela.

8. Čas prejemanja podpor, ko se prispevki ne plačujejo, se šteje v pasivno članstvo in se upošteva pri določanju članstva negativno.

Opomba: Članarina se plačuje vsak tekoči mesec v naprej v začetku meseca. N. pr.: Od 1. do 5. novembra za mesec november.

Odbor SZPTNJ.

Mednarodno delavsko gibanje.

Boj za znižanje cen. V Nemčiji so marksistična splošna nemška strokovna zveza, krščanska nemška strokovna zveza in ostale strokovne centrale sklenile podpreti akcijo vlade, ki hoče znižati cene ter dati s tem večjo kupno moč delavskim plačam, in so v ta namen izdale skupen proglas, v katerem pozivajo svoje organizacije: »Organizirajte boj proti neopravičeno visokim cenam življenjskih potrebščin! Pospešujte direktne odnose med delož, ki potrebščine producira in mestom, ki jih uporablja. Vso trgovino pod kontrolo! Primerjajte kupno in prodajno ceno. Postavljajte povsod ljudem pred oči cene pri konsumih in trgovcih, da bo vsaka gospodinja vedela, kje more kupiti najceneje.« — Tako znajo Nemci postaviti enotno fronto delavstva, ne v besedah, pač pa v dejanju!

Nemška krščanska strokovna zveza je imela 20. in 21. novembra sejo svojega vodstva, ki so se je udeležili državni kancler, minister za delo Stegerwald in pruski soc. pol. minister, ki so izšli iz krščanskega delavskega gibanja. Glasilo strokovne zveze naglašja, da krščansko delavstvo ne more nositi ščita za dela vlade, čeprav zavzemajo v njej naštetih bivši voditelji važna mesta, ker tudi ne morejo ustreči vsem željam delavstva. Cilji delavstva in vlade niso isti. Predsednik zborovanja Imbusch je poudaril, da bodo kršč. strok. organizacije tako dolgo podpirale vlado, v kateri so njeni prijatelji, dokler bo delal za interese delavstva. Gibanje je neodvisno od vsake stranke. Za tem je sledil referat o gospodarski politiki, o gospodarski krizi itd. Velik upliv krščanskih strokovnih organizacij v Nemčiji na državno politiko nam kaže njihovo moč.

Tiskovni sklad.

Neimenovani je daroval za tiskovni sklad »Delavske Pravice« 30 Din. Iskrena hvala!

Klic iz rudarskih revirjev.

Zagorje ob Savi, 18. dec.

Cim bolj se naša dolina modernizira, tem huji udarec preti rudarjem in tistim ubogim upokojencem, ki si za zimo lahko vsak sam preskrbi potrebno kurjavo in obloke proti mrazu. Tudi tega potem ne bo več. Če bi prišel kdo sedaj v Zagorje, ki je bil odsoten več let, bi kar ostrmel in ne bi mogel verjeti, kaj vse je odstranjeno in kaj je vse novo. Kljub novim stavbam vlada stanovanjska mizerija in visoke najemnine, ki jih delavce težko plača.

Zlasti slabo obeta nova normalnotirna železnica in predvsem moderno urejena separacija. Vedno in vedno se ponavlja bojazen, kdaj bodo vsa ta dela gotova in kaj bo potem z odvišnimi delavci. Mnogo delavcev služi sedaj kruh svojim družinam na rampi, ki jim obeta isto usodo in moderni Bunker, kjer bosta zadoštovala le dva moža. Prav tako kamnomol apnenice. Tudi to se bo preselilo iz naše doline v Zidani most. Najtežje bo pa prizadela delavce nova separacija. Okrog 100 ljudi je, če ne več, ki si bodo morali iskati kruha. Toda, kje? Brezdvoma jih bo mnogo reduciranih, zlasti tistih, ki niso morda vedno klonili raznim gospodm. Govori se, da bodo zdrave, močne delavce namestili v jamo, stare in slabotne pa upokojili, in tako bo zadeva rešena na čisto lahek način. Resnica je pa le, da bo podjetje imelo od tega zopet dobiček, ker bo zaposlenih dokaj manj delavcev. Dela pa, ki jih je sedaj opravljalo toliko delavcev, bo izvrševal v bodoče večinoma stroj. Samo za zbiranje premoga bodo ostali manj delazmožni delavci. Vagoni se bodo kar sami nakladali. Tehtanje se bo vršilo po najmodernejšem sistemu. Vse bo urejeno tako, da bo treba čim manj delavcev, a produkcija bo pa obratno še večja. Lep napredek za podjetje. Čudno se človeku zdi, ko se ničesar ne sliši o izumu kakega novega

stroja, kateri bi rabil več delavnih moči in bi težko delo delavcem le olajšal. Tega mi pogrešamo in taksnega bi mi z veseljem pozdravljali. A na žalost, je le obratno. Stalna modernizacija in racionalizacija novega časa nam da obilo misliti kaj vse nas še čaka.

To stalno naraščanje brezposelnosti pa ne zadene samo rudarja. Če rudar ne bo imel zaslužka, tudi ne bo mogel kupovati vsakdanjih potrebščin. Pri tem vprašanju pa je prizadeta poleg rudarja tudi cela zagorska dolina z vsemi trgovci in obrtniki skupaj. Čudimo se le, da se ti krogi pri tem perečem vprašanju prav nič ne zgamejo, čeprav gre prav za prav tudi za njihovo blagostanje. Se prav dobro se spominjamo, kako blagostanje je bilo povsod po zagorski dolini, ko so prekuhaval rudarji cinkovo rudo in je bilo tam zaposlenih mnogo ljudi. Ni še dolgo, ko so odstranili steklarino in steklobrusce. Ni več sledu za njo. Mnogo delavcev je bilo zaposlenih zlasti mladih fantov, deklet in pa žena. Podjetje jih je razteplo širom države. Naši dolini so pa ostali le stari in onemogli steklarji brez zaslužka in pokojnin. Kako potrebno je starostno zavarovanje nam pričajo stari steklarji, ki živijo le od milosti svojega gospodarja.

Tako bomo v našem Zagorju kmalu odvisni samo od rudnika in edino ta bo delil kruh vsem skupaj: najprvo rudarjem, po rudarjih pa trgovcem in obrtnikom. Zalibog rudnik ne bo videl koristi splošnosti, ampak le svojo blagajno.

Od težkih udarcev skrušeni rudarji, ki živimo od dneva v dan, brezposelni in morda še zaposleni, ki nam pa prav tako preti brezposelnost, apeliramo na javnost in ne prosimo miloščine, ampak dela in človeškega zaslužka, da bomo mogli živeti. Naj se javnost zgame in dela na to, da bodo rudarji, ki so prav tako ljudje, kot vsi drugi, imeli vsaj priliko, da bodo s poštenim delom služili kruh.

Brezposelnost in nizke mezde.

KOLIKO BI MORAL DELAVEC ZASLUŽITI IN KOLIKO V RESNICI ZNAŠA DELAVSKA MEZDA.

V prejšnji »Delavski pravici« smo napisali, da povzroča gospodarske krize kapitalistični sistem gospodarstva sam. Ker je edino vodilo in gonilna sila kapitalističnega gospodarstva profit in dobiček, hoče kapitalizem za vsako ceno delati s čim večjim profitom. Ne zadovoljuje se z zmernim dobičkom, zato si večja rente od kapitala z zniževanjem delavskih plač, z racionalizacijo, pritiska na delavca — s tem pa povzroča ogromno brezposelnost, obubožanje delavstva, zmanjšuje kupno moč delavstva ter tako sam sebi povzroča gospodarske krize.

Kapitalizem je pozabil čemu se sploh producira. Vendar za konzum. No pa to nje ga sploh ne briga, njemu je vseeno kaj se producira, koliko se producira, samo da je produkcija večna večja in dobiček vedno obilnejši. In da se ta doseže, si dovoljuje vsa moralna in nemoralna sredstva.

Mi vemo, da se producira za konzum delovnega ljudstva. Čim več ima ono sredstev, torej čim večjo kupno moč poseduje, tem večji bo tudi konzum in tem več bo treba producirati. Ali delovno ljudstvo v profitnem gospodarstvu vseh produktov sploh ne more konzumirati. To bi bilo proti zakonu o konstantni energiji. Ozmimo se v industrijski ali poljedelski obrat! Industrijski in poljski delavci ustvarjajo tam ogromno število produktov, ki gredo potem na trg. Mesto pa, da bi onadva nam prejela polno plačo, s katero bi potem lahko na trgu te produkte pokupila, dobila faktično samo nekaj desetodstotno odškodnino. Tako seveda gospodarstvo ne gre po zdravi poti. Delavec gre pravična plača, taka, da more sebe in družino dostojno preživeti.

Rekel sem »polno plačo«, kajti ta mu gre po božjem in naravnem zakonu. Leon XIII. je dejal, da je najvidnejša resnica, da samo delavec s svojim delom ustvarja bogastvo družbe. Ker pa te pri delu uporabljajo duševne in telesne sile, si z njimi delavce pridružuje oni del telesne narave, ki jo obdeluje in je tako povsem pravilno, da poseduje svoj produkt kot svojo last.

Tudi tehnika bi po božjem zakonu morala služiti človeku in mu pomagati opravljati delo. Morala bi znižati delovni čas in vsemu delavstvu odločiti polno plačo. Ali niso brezposelni, ki so brez vsake kupne moči, danes prav tehten vzrok krize?

Nezaposlenost in premale plače. ki jih daje profitno gospodarstvo, so važni vzroki gospodarskih kriz. In res, če pogledamo pri nas plače, nikakor ne zadoščajo za človeka vredno življenje, za zadosten konzum industrijskih in poljskih produktov. V poljedelstvu pa je jedro zla nepravdo razmerje med cenami industrijskih in poljskih produktov, tako zvane škarje, ki je silno omajalo kupno moč kmečkega ljudstva, kar povzroča industr. hiperprodukcija, večja brezposelnost in zmanjšuje plače, da bi se ohranili prejšnji profiti. Res prav kapitalistična anarhija, polna nasprotij.

KAŠNE SO DELAVSKE PLAČE?

Delavske plače so bile pri nas že pred nastopom današnje krize mizerne. Če pogle-

damo plače, ki jih je izdal Mednarodni urad dela za l. 1928, vidimo, da so pri nas skoro najnižje. Ako vzamemo za merilo USA z 200 točkami, je delavec v posameznih državah lahko kupil s plačo sledečo množino življenjskih potrebščin:

v Združenih državah	200
(recimo kg kruha, obleke itd.)	
v Angliji	100
v Nemčiji	71
v Franciji in Spaniji	55
v USSR	52
(brez prispevkov, davkov itd.)	
v Češki	47
v Avstriji	45
v Italiji	43
v Jugoslaviji	40
itd.	

Ni čuda torej, da vlada pri nas gospodarska kriza občutnejše kot v drugih državah. Saj pri nas delavstvo že leta in leta ne prejema **minimalnih delovnih plač**, s katerimi bi mogel človeka vredno živeti. Minimalne plače bi morale kriti minimalne izdatke za preživljanje, niso pa še to polne plače.

Pomisliti nam je treba predvsem, da gornja statistika ne beleži realne plače, ki jo dobi delavec na roko, temveč **nominalno**, brez vseh davkov in prispevkov. Ti pa so znašali v Jugoslaviji na 1000 Din delavske plače v letu 1928. 185.68 Din ali 18.5% nominalne plače (velekapital plača le četrtino ali 46.64 oz. 4.66%).

Minimalna plača v Jugoslaviji bi znašala po mnenju strokovnjaka za enega odraslega moškega **1010.27 Din mesečno** ali 12.123.24 Din letno, za 4-člansko družino pa **2.592.02 Din mesečno** ali 31.104.24 Din na leto. Tolklo bi stali stroški za preživljanje. Če računamo mesečno 25 delovnih dni, bi morala znašati mezda (brez vseh davkov in odbitkov) sama **40.41 Din**, druž. očeta z 2 otrokoma **103.68 Din**; z več otroki pa stopnjama do 150.— Din.

Če pogledamo plače katerekoli vrste in kategorije v Jugoslaviji, vidimo da redko dosega minimum. Vzemimo slovenske grafičarje, ki so še najbolj plačani. Kvalificirani grafičarji dobe dnevno povprečno 70.— Din, mesečno 1820.— Din. Če jih primerjamo z gornjimi podatki, vidimo, da dosega plače očetov z 2 otrokoma komaj **70% minimuma**, z več otroki pa še manj. Plače kvalificiranega rudarja I. kategorije (z 2 otrokoma) le 45%, v tekstilni industriji 40%, nekvalificiranih delavcev, ki jih je blizu 50% vsega delavstva le 30—35% minimuma. Dalje dosega plače nekvalificiranih delavcev komaj 90% samega minimuma.

Iz vsega tega se vidi, da mora že med temi najboljše plačanimi v najboljših strokah vladata velika beda in kupna nemoč.

Po mezdni statistiki D. Z. 1928. leta v 14 boljsh industrijskih strokah (vpoštevajoč blizu 30.000 oseb) so znašale tedaj povprečne nominalne plače delavcev, delavk in vajencev v dinarjih:

v %	v štev.	na uro	na teden	na mesec
5.12	1500	1.00—2.49	50—119	200—476
7.63	2229	2.50—2.99	120—143	480—572
11.52	3396	3.00—3.49	144—167	576—668
13.45	3924	3.50—3.99	168—191	672—764

v % v štev.	na uro	na teden	na mesec
12.50	3676	4.00—4.49	192—215
9.95	2902	4.50—4.99	216—239
9.92	2720	5.00—5.49	240—263
6.16	1798	5.50—5.99	264—287
6.41	1872	6.00—6.49	288—311
17.34	5137	6.50—20	312—960

Treba pa je upoštevati, da vse te plače ne dobi delavec na roko. Vsled davkov in zavarovalnih prispevkov dobi od tega 15 do 20% manj na roko!

Po tej statistiki bi dobilo samski minimum v l. 1928. 29.91% zaposlenih (ki ga pa faktično niso dobili, ker so bili gotovo v nižjih kategorijah!), družinski s 4 člani pa 1.46% vseh zaposlenih. Do danes pa se je v praksi gotovo še poslabšalo.

Vzemimo drug vzgled iz Vojvodine iz leta 1927! Tanikajšnja Delavska zbornica beleži sledeče gibanje plač:

Cene življ. potreb. Del. pla- realni padec 1927
ščin v % v Jugosl. če v % v razmerju z 1914

	1914	100%	100%	100%
1922	137.7%	67.76%	49%	
1924	168.2%	98.98%	56%	
1926	148.5%	80.03%	54%	
1927	145.8%	75.08%	51%	

To znači, da se je položaj delavstva poslabšal v razmerju z l. 1914. za polnih 100%. Povprečna delavska plača je znašala:

Dnevno	37.66 Din
tedensko	227.45 Din
mesečno	909.80 Din
letno	11.827.40 Din

odbitki 882.42 Din
plača na roko 10.945.42 Din
povprečni delovni čas 10½ ure.

Torej znaša povprečna plača le 35% minimuma za štiričlansko družino. In s tem naj delavec plača stanovanje in nakupi za družino hrano, obleko, obutev, kurjavo itd. Ni čuda, da imamo hiperprodukcijo.

Plače poljskih delavcev in delavk so bile v Jugoslaviji:

	1913	1927	zniž. v %
Delavci pozimi	1.75 K	1.17 K	66.8
„ poleti	3.45 K	1.85 K	53.6
delavke pozimi	1.— K	0.66 K	66
„ poleti	2.— K	1.33 K	66.5

Kadar si zadovoljen

z našim listom, ko ga prečitaš, narediš najbolje, da to takoj poveš svojemu tovarišu in znanecu ter tako poagitiš za neodvisno »Delavsko Pravico«. Posebej mu še omeni, da je to neodvisen delavski list.

Sedem mladih

je naslov tretji knjigi, ki jo prihodnji teden izda Krekova knjižnica. Obenem bo knjižnica objavila svoj program za bodoče leto. Podpirajte knjižnico in pridobivajte novih naročnikov!

Cez hribe in doline ...

Vrhnik. Dnevno časopisje je obširno poročalo o strašni avtobusni nesreči 15. decembra t. l. na Drenovem griču. Za posledicami te nezgode je še isti dan umrl v ljubljanski bolnišnici 26letni Nace Modrijan, brat predsednika tukajšnje strokovne skupine usnarjev. Pokojni je bil značajan fant in splošno priljubljen. Ravno ko si je hotel ustanoviti svoje lastno ognjišče, ga je dohitela kruta usoda. Kot šofer je služboval v Skofji Loki, od koder je prišel pred tremi meseci v domači kraj in vstopil v službo pri podjetju

»Jugoavto«. Bil je sigurni vozač, da se je pa zgodila nesreča, je pripisovati le okoliščinam vremena in kraja. Doma živijo oče, mati, sestra in trije bratje. Težko prizadeti rodbini naše globoko sožalje.

Zagorje. V soboto, 20. decembra, ob 7 zvečer in v nedeljo popoldne ob 4 bo uprizorilo K. P. D. Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«. Igra se bo uprizorila na novem odru in bo med dejanji igral domači godbeni odsek K. P. D. Kdor se zanima za dramatiko naj pride.

Reumatiki

!

Naročite še danes
1 steklenico

ALGA
za masažo
že jutraj Vas bo

uspeh iznenadil

Boli Vas ali trga v

kosteh — rokah
nogah — členkih
plečih — zobeh
bokih — žilah
glavi

ALGA
odpravlja
bolezni takoj

LABORATORIJ ALGA — SUŠAK

4 steklenice »ALGE« Din 17 14 steklenic »ALGE« Din 205
8 » » » 131 25 » » » 320

Dobiva se povsod! — 1 steklenica Din 16 —.

Pierre l' Ermitte:

52

Kako sem ubila svojega otroka

Dominik jn bil vedno enako zaprežen; ni imel časa niti čitati niti pisati, kaj šele, da bi se v miru zbral in premišljal! Zdelo se mu je, da se je vse zarotilo proti njemu in da prav vsi gledajo, da ne bi bil niti za trenutek sam ali brez dela. Nikomur še na misel ni prišlo, koliko opravkov in težav ima, ampak vsi, celo stari posli, so menili, da mora edino on za vse skrbeti; in nazadnje se je še sam vdal.

Kairuan mu je bil silno všeč, ker ni bilo tolikega hrupa in vrvenja; še bolj pa so mu ugajale številne mošeje in čarobno temnomodro nebo, ki se je bočilo nad ravnimi belimi strehami arabskih hiš... Nehote se je spomnil noirmoutinske vasice Vieila, ki je bila ravno tako čisto bela. Kadarkoli jo je že med letom gledal iz »Turkiza«, se mu je zdela kakor kakšna arabska naselbina.

Zato so se tukaj nekoliko dlje pomudili. Dominik je napravil več prav lepih slik, v katere je dobro zajel afriško zemljo in nebo.

Nekega dne je ravno slikal palmov gaj, ko pride k njemu mati in mu dé:

»Veš, Dominik, tvoje slike so zares izvrstne! Kaj, ko bi Presvesovim katero poslal?«

»Mama!«

»Saj ne rečem, da jih pošlji Loliti, marveč Presvesovim.«

»To je pa isto!«

»Kako moreš tako govoriti!... In končno ne vem, zakaj se jih tako bojiš? Menda ne misliš, da bi od njih dobil kugo? Ali niso bili vedno dosti prijazni? Samo ti meni, da moraš pred vsakim stresati svojo jezavost in kazati svojo nevljudnost!«

Yholdyjeva gospa je čutila, kako ji vstajajo

v srcu pritajeni in zadrževani valovi starega maščevanja. Sicer pa je bila taka kot vse ženske, ki samo zahtevajo in pri tem, ko jim odrečeš zadnjo uslugo, pozabljajo tudi tisoč uslug, ki si jim jih bil že storil.

»Ne maram Loliti vzbujati nikakšnih nad!« odločno odvrne Dominik.

»No, no, no, od tebe se bo kdo česa nadejal, da! Lolita bi morala imeti res jako malo v glavi, če bi se hotela pečati s telebanom, kakršen si ti!... Kako si sploh more tak pustež, ki za nikogar ne mara, domišljati, da drugi Bog ve kako hrepenijo po njem!... Ampak, taka stvar!... Zdaj vidim, da se niti v tej prekrasni deželi ne moreš otresti svojih mežnarskih nazorov... Pa daj meni sliko, ko si sam tako strahopezljiv; bom jo jaz poslala. In na zavoj bomo napisali: »Pošilja gospa Yholdyjeva...« Potem boš menda zadovoljen, kaj?«

Dominik ni odgovoril... Ko pa je zvečer odšel na sprehod, da se malo osveži v nočnem hladu, je mati kratkoma vzela sliko, ki ji je bila všeč. Drugi dan jo je ujec odnesel na pošto, prej pa je naslov takole popravil: »Pošilja Dominik Yholdy gospodični Loliti Presvesovi.« Ker-Mimie, Chaiskeski gozd. Noirmoutier. Vendée.

Ko se je vrnil s pošte, je povedal svakinji, kako je prenapel naslov; to jo je vendar malo zaskrbelo. Toda ujec jo je hitro potolažil z glasnim krohotom, češ, zakaj pa so sploh šli na tako drago potovanje, če ne prav zato, da iz Dominikovega srca iztrgajo sleherni spomin na župnika Firmina in na oni slavni poklic, ki mu je blodil po glavi... Edino zaradi tega so šli v Afriko in zaradi ničesar drugega! Zato ni treba nič več premišljevat in cincati; čas je, da mu vsilita svojo voljo, saj lastne že tako nima in tudi ni zmožen, da bi jo imel... Doda da sta ravnala z njim dosti milo in nežno; doseгла nista ničesar. Zategadelj bo potreba strune bolj napeti in krepkeje pritisniti, četudi nekoliko zaskrtajo, in Dominik ne sme v Noirmoutier, dokler popolnoma ne ozdravi!...

Nekoč prinese ujec ves vzradoščen lepo perzijsko preprogo — v Kairuanu izdelujejo velike množine takega blaga —, na kateri je bil v arabščini napisan neki pregovor.

»Rožica, preberite tale arabski pregovor!«

»Kje pa znam arabski?«

»Tudi jaz ne znam, pa mi ga je vodnik prevel. Napis se glasi po naše: Žena in mož sta kakor žafran in apno. Pa prepreči, da ne bo žafran pobarval apna, če ju deneš drugega k drugemu!...«

»Kaj hočete s tem reči?«

»Žafran je Lolita, naša Lolita, ki mora zopet stopiti na pozorišče! Mislim pa, da bo naš drugi napad, ki smo ga bolje pripravili ko prvega, imel tudi boljši uspeh.«

»Upajmo!«

»Kakopa! Samo ne smemo se bati vsake najmanjše stvarce... Sedaj je Dominik v naših rokah in lahko storimo z njim, kar hočemo, ker nima nikogar, da bi ga podpiral. Zdaj je čas! Izrabimo ugodno priliko!«

Pri teh besedah je ujec navel roke in skrivil oglate prste kot bi hotel zagrabiti neskončen zaklad.

Mladenič je kmalu začutil novi napad in zaznal, da se krog okoli njega čedalje bolj zožuje. Sicer se je še vojskoval, toda bil je že zelo utrujen, izmučen. Nekega večera je zapisal v svoj dnevnik:

»Naveličal sem se loviti in bojevati se za stvar, ki se mi izmika sama od sebe in ki mi jo vsi skušajo iztrgati iz rok.«

Bog, ki me je prav gotovo poklical za svojega apostola, je umolknil in molči... Umolknil je v pismih svojega služabnika in molči v mojem srcu... Glede duhovniškega poklica je v moji duši noč, popolna tema in gluhoti...

Potem pa ona... vedno in povsod ona... Lolita! Moja mati mi jo hoče vsiliti, ujec me nagovarja nanjo, sama se mi ponuja... in — ali naj priznam — sam hrepenim po njej! Da, ljubezen in strah pred žrtvami me nagibljeta k njej...